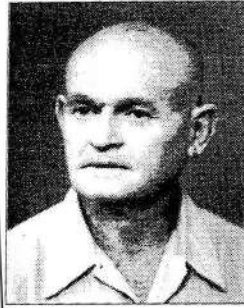

דפני משה (סילור)

נולד ב-1919 באוקראינה, עלה לארץ ב-1920

התגייס לפלמ"ח ב-1942

הצטרף לפל"ם ב-1945

ה ע ס נ ה ר י ס ' 0

עליתי על אניה, וכך במשך שלוש שנים הפלגתי באניות ארצישראליות, אנגליות ונורבגיות. במשך התקופה איתרע מזלי להקלע שלוש פעמים לטביעת אניות. הראשונה, בגלל העמסה לא נכונה בנמל פורט סעיד. האניה איבדה את שיווי המשקל והתהפכה. לא היו נפגעים. הטביעה השניה היתה בנסיעה מתורכיה, ליד חופי צפון סוריה כשנקלענו לסערה עזה. מתוך 21 אנשי צוות טבעו חמישה. אני משיתי מהמים שלושה מן הניצולים, שנים מהם ללא הכרה. גם אחרים נכנסו והוציאו ניצולים. הטביעה הקשה ביותר היתה מפגיעת טורפדו גרמני באוקינוס האלנטי, ליד חופי מרכז אמריקה. כשאניה טרבעת כל מי שנמצא בקרבתה נסחף פנימה, רק שחיין טוב יכול להתגבר על הכוח המושך. למזלי התחילו לצוף על המים לוחות עץ ומכסים של המחסנים, נאחזתי בהם. פעמים מסרתי את הלוחות לימאים שיעזרו בהם ומצאתי לעצמי לוחות אחרים. בשלישית מצאתי סולם, ישבתי עליו וחתרתי בעזרת לוח עץ. הבחנתי ברפסודה שנשמטה מהאניה, וחתרתי להשיגה. היא התקדמה עם הרוח והמים. הגעתי ומצאתי עליה שני ימאים. אני אילצתי אותם לחתור חזרה נגד הרוח כדי לאסוף את הימאים שהשארתי אחרי. אספנו אותם ועוד ימאי נוסף. כך שהיינו ברפסודה שישה אנשים. במקור נסחפנו עם הזרם לקבוצת איים, כשהתקרבונו, הקיפו אותנו כרישים, שלא עזבו אותנו במשך ארבעה ימים וארבעה לילות. ללולא אספנו את שלושת האנשים האלה, אין ספק שהם היו טרף לכרישים. ביום החמישי נאספנו על ידי ספינת משמר חופים אמריקאית לטרינידד. שם מצאנו עוד שלושה ניצולים מהאניה. זה מה שנשאר מתוך צוות של 47 איש. משם דרך ארצות הברית ואנגליה חזרתי לארץ אחרי מספר חודשים. המשכתי באניה בריטית בשירות המלחמה. השתתפתי גם בפלישה לדרום צרפת באניה שהובילה אספקה ושני בתי חולים שדה. בשנת 1945, כשהגעתי ארצה, פגש אותי יענקלה סלומון וקרא לי לחזור לפלמ"ח. ואכן חזרתי באוקטובר לפל"ם, לקורס החמישי, כשמאחורי כבר נסיון ימי, אחרי הקורס נשלחתי לקורס חובלים, המחנה היה ביגור. תוך כדי הקורס נקראנו להורדת מעפילי האניה "חנה סנש". התכנסנו בעברון. היתה תכונה רבה, אנשים רבים, ימאים ואחרים,

הגעתי לארץ ישראל מאוקראינה, בשנת 1920 ואני בן שנה. גדלתי ביפו ואחר כך בתל אביב. מילדותי אהבתי ונמשכתי לים. גם ספרים שקראתי, הלהיבו את דמיוני ושאיפותי לים. הסתובבתי הרבה סביב הימיה של הפועל. גיל 14 התחלתי לעבוד ב"יריד המזרח". וכשהייתי פנוי הייתי מסתובב בין החברה שטיפלו בסירות. לקבוצה הבוגרת היתה סירה. הם אימצו אותי להיות נער סיפון. ואני עשיתי כל עבודה שצריך בשמחה. במשך הזמן גיליתי שהאנשים האלה עוסקים בהורדת עולים שהגיעו בשנת 1934, באופן בלתי ליגלי. עליה שהיתה עדיין בחיתוליה. כבר אז חשבתי שזה מה שאני רוצה לעשות בחיי.

היה לי חבר שיחד איתו היינו הולכים ליפו, שילמנו גרוש לערבי שלקח אותנו בסירה קטנה לאניות. עברנו בין האניות וביקשנו מרבי החובלים שיקחו אותנו לעבוד באניה. הסבירו לנו שזה לא ניתן. היו מלחים שאמרו לנו: "אל תהיו טפשים, ואל תבואו לאניות". זה לא הרתיע אותנו.

אחרי תקופת הכשרה בבאר טוביה ובמשמר השרון, הלכתי למשק שדות-ים, שישב אז עדיין בקרית חיים. רוב הזמן עבדתי בסוורות בנמל חיפה. וכך קרה שהייתי מעורב בהוצאת הגופות והציוד של האניה "פטריה" אחרי האסון הטרגי שקרה לה. בשנת 1940 הייתי בין החברים שעלו למקום ההתיישבות הקבוע בקיסריה. עברנו את כל הקשיים של התיישבות חדשה של אותם ימים. בשדות-ים עסקתי בדיג.

אני לא זוכר את התאריך המדויק שבו נשלחתי מהמשק לפלמ"ח. זה היה עם הקמת פלוגה ב'. היינו ביערות הכרמל והתאמנו. בין המדריכים היה קצין בריטי שאימן אותנו בחבלה. אז עדיין לא היה עוד גיוס קבע לכן לאחר תקופת האימונים חזרנו למשקים, לחכות שיקראו לנו.

באותה עת היתה ההפצצה האיטלקית השניה על תל אביב. אמא שלי נפצעה. הייתי מוכרח לעזור בפרנסתה. פניתי למשק לקבל עזרה. הקיבוץ לא יכול היה לעזור ואמרו לי: אתה פלמ"ח. גם לפלמ"ח לא היתה אפשרות לתת לי את התמיכה. אז ביקשתי חופשה לצאת לעבוד. חשבתי לעלות על אניה. פיקוד הפלמ"ח ראה את זה בעין טובה (אולי במבט רחוק). קיבלתי את החופשה.

נקבעו לתפקידים שונים. אותי מינו להיות אחראי על החוליה שתעלה על האניה ותוריד את העולים. אחרי חצות התברר שהאניה מתאחרת וכולם התפזרו. למחרת קראו לנו שוב. זה היה חג המולד, והסבירו לנו שמנצלים את הלילה שהאנגלים שתויים ויהיו פחות עירניים. הגענו לשטח שוב, התברר שאנחנו בסך הכל מחלקה אחת, בערך 30 איש. נשלחו אנשים להביא סירה מהימיה של הפועל בנהריה. בסירה זו שיכלה לשאת 10 אנשים כולל צוות, ובשתי הסירות של האניה, שכל אחת יכלה לשאת 6-7 אנשים, היו צריכים להוריד את כל העולים. האניה התקדמה, מאחר שהגיעה קרוב מדי לחוף, התישבה על שרטון. בגלל הזווית שהיא עמדה, נוצרו סביבה זרמים מצפון לדרום.

האניה הורידה את שתי הסירות שלה עם הצוות והמלווים, והשאירו לנו את הסירות. הציבו אותי לסירה של הימיה. בקושי רב הגענו לאניה, אז צעקו לנו שאחת מהסירות התהפכה. התחלנו לחפש ניצולים, אספנו מספר ניצולים, את הימאים עזבנו שיגיעו בשחיה לחוף. כשהגענו לחוף ומפקד הפעולה שמע מה שקרה, נתן פקודה לחזור. קשה לתאר את ההרגשה שאנחנו הולכים ועוזבים את העולים על האניה. תוך התלבטות נוראה בין לחזור לאניה ולהפר פקודה ובין להמשיך ללכת, הגענו לעברון. אנחנו עומדים ובא המפקד ואמר שצריך עשרה מתנדבים, והם צריכים לדעת שהם עלולים להאסר אם האנגלים יתפסו אותם. מיד יצאתי קדימה, יצאו עוד כעשרה אנשים והתחלנו לחזור בריצה לאניה. כשהגענו, ראינו כבר מרחוק שהעולים בעצמם כבר הורידו חבל לחוף. לימים התברר לי שבין קבוצת הצעירים הקטנה שהורידה את החבל, היה זה יצחק ארד (טולקה). שחיתי לאניה, אחרי בא משה קליין. האנשים על האניה עמדו חסרי אונים. אמרתי לאחרי להסתדר לאורך החבל ולעזור לאנשים לעבור. למשה אמרתי להביא קודם כל את הנשים. תפסתי כל אחד מהעולים, שמתי אותם שיתפסו אותי בצוואר, הרמתי מעל הדופן והעברתי אותם, על הסולם חיכה להם מישהו והעביר אותם הלאה. וככה העברתי, בכוחות שאני לא יודע מאין באו לי. היו כאלה שפחדו והייתי צריך בכוח לשחרר אותם מעלי. האנשים היו שקטים. אחרי שהורדנו חצי מהאנשים שמעתי קולות מהחוף, יצחק שדה עם נתן אלטרמן הגיעו. ואני שומע את בני מהרשק צועק: "קדימה, במרץ, תרדו". זה עודד את האנשים לרדת. אחרי שכל האנשים ירדו, הוא צעק לנו: "תורידו את החפצים". כל החפצים שלהם היו מרוכזים ומאורגנים על הסיפון. התחלנו להוריד את התרמילים, כשהימאים מעבירים לאורך החבל, בעזרת מספר עולים שהצטרפו אליהם. אז קיבלנו הוראה לבדוק, שמא נשאר מישהו על האניה. חיפשנו, לא מצאנו כלום. ירדנו לחוף, כבר לא היה אף אחד. חזרנו ליגור, והרגשנו שכל המשק שמח איתנו על ההצלחה. כשראיתי את התושיה והיוזמה

שהעולים גילו, הבנתי שגם אם לא היינו באים לעזרתם, הם היו מצליחים לרדת. אנחנו רק עזרנו להם ואולי קצת הקלנו עליהם. במשך השנים התפיסה הזאת מלווה אותי, גם ביחס לכל מפעל ההעפלה.

גמרנו את קורס החובלים. וב-29 ליוני 1946, הייתי ביגוד ב"שבת השחורה, נעצרתי עם חברי המשק ונשלחנו לרפיח. שהיתי שם עד ספטמבר. כשהשתחררתי, פניתי למוסד לעליה. ידעתי עוד לפני המעצר שאני מועמד להישלח לאירופה. נשלחתי עם עוד קבוצה קטנה באניה יונית לצרפת. שם הביאו אותי למחנה העולים סאן ג'רום. אני מדלג על חווית העבודה עם העולים שהיתה חוויה בפני עצמה.

אחרי תקופה במחנה, קבעו אותי לאניה "לנגב". זו היתה ספינת מפרשים קטנה שהורכב עליה מנוע בסך הכל של 150 כ"ס. הספינה היתה שייכת למבריה יווני, שהכין אותה וציוות אותה. את שכרו הוא קיבל לפי מספר הנוסעים, לכן הכין מקומות ל-650 נוסעים. המיטות היו בקומות כשהרווח בינהן חצי מטר. בשביל להיכנס היה צריך לזחול. המעברים היו כאלה שיכול היה לעבור רק אדם אחד. העולים ברובם היו צעירים בקבוצות מאורגנות של תנועות. רבזיוניסטים, פרטיזנים, נוער חלוצי יוצאי גרמניה, שעברו את המלחמה באנגליה. וקבוצת נוער שהגיעה בסופו של דבר ללוחמי הגיטאות. ראיתי את האנשים, זכרתי מה ששמעתי ממלווים אחרים ובנתי מזה קו איך לנהוג בתנאים הקשים והבלתי רגילים שהיו. באמצע ינואר 1947 התחילו להגיע העולים במשאיות. כשראו את האניה הם היו המומים, נעצרו והיה צריך ממש בצעקות לדחוק בהם ולדחוס אותם. אבל מה שבאמת דחק בהם, זה היו אלה שבאו אחריהם. יצאנו לדרך. היינו אלחוטאי ושני מלווים, אני ואפרים טלמון (טאומן) שידע צרפתית ואיטלקית והסתדר עם הצוות. אחרי שכל העולים עלו, הייתי עיף מאד, הלכתי לישון. אחרי זמן קצר בא אפרים העיר אותי ואמר לי שחודרים מים והמשאבות התקלקלו. הוא התחיל לשאוב במשאבות יד עם כמה בחורים, עד שאפסו כוחותיו. ואז, מכולכל מעיפות המשכתי לשאוב. אחרי כמה שעות תוקנו המשאבות. (בשביל שיוכן מה היה טיבה של האוניה, כשהיא הגיעה לחיפה ועמדה יום אחד ללא שאיבה, היא טבעה) מהירות הספינה היתה צריכה להיות 5 קשר. במשך הלילה הגענו במהירות של 3 קשר לקורסיקה. מערכת האיוורור לא פעלה, האנשים הקיאו אחד על השני. היה צריך להעזר בלחץ האוויר שבא דרך ארובות שכוונו אל הרוח. התחלתי לעבור ולעשות סדר בחפצים שלא יפריעו לאנשים. האנשים רטנו. חילקתי תפקידים לקבוצות השונות, חלוקת האכול, נקיון, שמירה על הסדר. העולים שכבו על הדרגשים ושתקו, 20 שעות ביממה, בתוך הקיאו. הוציאו אותם לסיפון לפי סדר בתור. התכנית היתה להגיע לארץ תוך 7-8 ימים. שצריך להשיג עוד מזון. עגנו בחוף סיצליה, ביציאה ממסינה, ליד

שלא יתנו להם לעלות עם תינוק והעלו אותו כחבילה. אני והמכונאי הראשי פינינו את הקבינה שלנו לשתי האמהות. לילדים המעטים שהיו באניה סידרנו מקום לשחק על הסיפון האחורי. ההפלגה הזאת לקחה שבוע. רב החובל ידע את העבודה הדרושה על הגשר, ולשים קו על המפה. אבל ביתר הדברים אמר לי: "תעשה מה שאתה מבין". שוב לקחתי ארבעה בחורים שיעזרו בעבודה. התקרבו לארץ, התחיל לרחף מעלינו אווירון. רב החובל נבהל. הושבתי אותו בין העולים. התחילו לבוא משחתות. אמרתי לאנשים לא להתנגד. אף אחד לא עשה כלום. אני עצמי ירדתי מהגשר, לספון ולילדים. אחרי מה שעברנו ב"לנגב" חשבתי שאין טעם להתנגד, העיקר להגיע בשקט ושהאנשים לא יושפלו ולא יפגעו כפי שקרה ב"לנגב".

הועברנו לקפריסין, אני ירדתי כעולה חדש כשגליה בזרועותי. הפעם השתדלתי לחזור לארץ בהקדם. אמרתי: "אישתי צריכה ללדת ואני כבר 8 חודשים לא הייתי בבית". בבגדים של עולה חזרתי. בנמל שמעתי שנולדה לי בת. אחרי תפקיחים שמילאתי בשביל חיל הים, נשלחתי שוב להעביר לאיטליה אניה ששופצה. חזרתי לארץ והמשכתי בנמל כמגויס.

עם תום מלחמת העצמאות, המשכתי זמן מסוים כימאי. עברתי קורס קצינים ועבדתי תקופות כקצין על אניה. עסקתי בעבודות שונות, בעיקר חישוב מנהרות, מקצוע שהשתלמתי בו. בשנת 1961 עברתי למושב שרונה. הקמתי משק שעיקרו עדר בקר לבשר. בו אני עוסק עד היום. במשך השנים נולדו לי בת ושלושה בנים, ומהם יש לי שישה עשר נכדים.

הפלמ"חניק המילד עם התינוקת "גליה" מהאווניה "ירושלים הנצורה"

כפר. לאפרים ולרב החובל היה כסף. החלטנו לשלוח את רב המלחים שנראה לנו אמין עם שני מלחים ונער בסירה להביא מזון. אחרי שחכינו כל הלילה, יצאנו רב החובל, אחד המכונאים ואני לחפש אותם. התברר שהם עזבו את הסירה על החוף וברחו עם הכסף. חיפשנו פתרון. אחד מראשי הקבוצות רמו לי. ירדתי אל האנשים בכל קומה דיברתי ממש לליבם. ביקשתי שמי שיש לו כסף שיתן. האנשים באו והביאו כסף, נתנו כמה מאות דולרים. הרגשתי שהשיתוף שהיה לנו איתם, גרם להם לקחת אחריות בעצמם. אפרים ירד עם המכונאי והאניה מולאה באספקה. מבין העולים בחרנו 6 בחורים שיעזרו לצוות במקום הימאים שברחו. אחרי זה ההפלגה נמשכה עוד שבועיים. מתוך 21 ימי ההפלגה, 19 יום מכשיר הקשר לא עבד. האלחוטאי הצליח לתקן אותו רק בסוף ההפלגה. ואז התקשרנו לארץ. הגענו מול חוף תל אביב מבלי שהבחינו. קיבלנו הוראה בקשר, להגיע למחרת בלילה לקיסריה. הגענו לקיסריה. הרגשנו שעוקבים אחרינו. עשינו כל תרגיל להתחמק. בסוף ירו עלינו וקפצו לאניה. אז התפרצו לסיפון צעירי העולים עם קופסאות שימורים. כשנאמר לי שנפגעו מספר עולים, נתתי הוראה להפסיק את ההתנגדות. עברנו את הלילה, כבוקר נודע לנו שיש לנו הרוג אחד. הוא היה יוצא גרמניה שבא מאנגליה. ההתנגדות פסקה, קשרו אותנו לאחת האניות ושייטנו מול הנמל. נכנסנו לנמל ב-9 לפברואר בערב. הובילו אותנו לקפריסין. אחרי מספר ימים חזרתי ארצה. והתייצבתי במוסד.

הבריטים החזירו את האניה "אנצו סירני". וצריך היה להחזיר אותה לשיפוץ לאיטליה. אני התמנתי לאחראי על ההפלגה ועל השיפוץ. ביוני 1947 יצאנו, חוץ מרב החובל והמכונאי הראשי, יצאו פלי"מניקים כמלחים. באיטליה החברה ירדו לתפקידים שונים ואני עם המכונאי הראשי העברנו את האניה לכפר לה גרציה שיש בו מעגן. שם במספנה עסקתי במשך כחצי שנה בשיפוץ האניה והכנתה להפלגה נוספת.

בזמן החלטת האו"ם ב-29 לנובמבר, עוד הייתי שם. בתחילת פברואר 1948 הוצבתי לאניה "ירושלים הנצורה". יהודלה צפתי ז"ל, היה מפקד האניה, דני סנדלר היה האלחוטאי. והיה עוד שליח. היה רב חובל זקן ומכונאי אוסטרי ועוד 4 אנשים. אני הייתי מתחלף עם רב החובל על הגשר. העולים עלו. כבר בערב הראשון כרעה אשה בת 17 ללדת. האחות שהיתה על האניה היתה ממש חסרת אונים. הלידה התחילה ואני עם ה"נסיון" שלי שראיתי המלטות ברפת, הייתי המילד בלידה הקשה והממושכת הזו. השליה לא יצאה ומאד חששנו. רק אחרי יום באה אישה מבוגרת, לחצה לילודת על הבטן והכל יצא. מישוהו הציע לקרוא לתינוקת גליה, וככה היא נקראת עד היום. הגיעו החלק השני של העולים, ביניהם היה כבר רופא. והיה זוג שהחביא את התינוק שלו בתוך החפצים, חששו

120.-

1023433

השערים פתוחים

אסופת זכרונות
העפלה 1945-1948

מהדורה שניה - מתוקנת ומעודכנת

לחיי
הספינות
שבדרך

1000